

**НАУЧНИ СКУП „НОВЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ
У МУЗЕОЛОГИЈИ – СТАЛНЕ ПОСТАВКЕ“,
НОВИ САД, 8-9. ЈУН 2009. ГОДИНЕ**

Замишљен као први у низу скупова о темама покренутим на конференцији Министарства културе „Културна политика у области културног наслеђа и трансформација институција“ одржаној 22-23. маја 2009. године, скуп у Новом Саду имао је циљ да пажњу усмери на модернизацију сталних поставки и актуелне тенденције у музеологији у свету и региону.

С таквом визијом наступиле су креативне организаторке скупа, тим Галерије Матице српске, мр Тијана Палковљевић и Александра Стефанов, предвођене управницом Галерије, др Бранком Кулић. Званице овог скупа, од којих су уједно сви присутни највише очекивали, најављене су гошће из иностранства, проф. др Lynne Teather са Универзитета у Торонту и колегинице из *Музеја савремене историје* из Цеља, мр Андреја Рихтер и мр Тања Роженбергар Шега. Част да прва изложи своја музеолошка виђења припала је Канађанки с дугогодишњим искуством у сфери филозофије музеја и савремених проблема њиховог развоја. Њена презентација од 138 слајдова обухватала је готово све што је у музеологији *in*: од дефиниција (Welsh, O’Doherty, Goa, незаобилазни Stransky, Christina Kreps, Ann Cunliffe), преко нових погледа на архитектуру и прилазе музејским здањима, до питања трансформације великих националних музеја. Свакако најзначајнији део био је теоретски и практични приказ нових начина комуникације између поставки и посетилаца који, како трендови показују, постављају све веће захтеве изложбама. Концепт „*Put yourself in visitors’ shoes*“ наглашава, пре свега, разумевање става музејских посетилаца путем посматрања њиховог кретања кроз музеј (за које се сматра да углавном прати унапред установљени шаблон) или директних интервјуа с њима. Идеја помагања музејском посетиоцу да перципира изложено реализована је путем мапа, информација садржаних у знаковима,

бојама и бројевима, видео материјалу, спотовима, рачунарима, флајерима, књигама.

Освртом на делатност излагања у галеријама, на примерима *Art Gallery of Ontario* и *Modern Tate Gallery* истакнута је улога и важност тумачења уметничких дела која сама по себи немају очигледна значења већ имају капацитет за вишезначне интерпретације и читања. Презентација је садржала и слајдове који се односе на начин излагања предмета у витринама, правце кретања кроз музеј или проблем (не)постојања баријера.

Излагање мр Андреје Рихтер *Трансформација музеја – до Музеја револуције до Музеја савремене историје (Музеј новејше zgodovine)* и о његовој преоријентацији на истраживања живота у граду започела је с нагласком на чињеници да је музеј (не само целски, већ било који) место за откривање, учење, дружење и размишљање.¹ Године 1991, уз промену логоа и назива институције, промењена је и концепција рада у њему, чиме се Музеј издвојио као једини музеј у Словенији који је усвојио активан приступ публици. Током наредних година тежиште је стављено на креативан ангажман у раду с децом, а затим и на формирање школе музеологије која сада прославља већ једанаести рођендан. У почетку фокусирана на теренски рад са студентима, последњих година школа је обogaћена теоријским радом, па је у оквиру ње активна међународна музејска радионица коју води музеолошки гуру Peter Van Mensch уз асистенцију Leontine Meijer van Mensch. Радионица је намењена стручњацима, запосленима у институцијама културе, студентима. Школа инсистира и на умрежавању с универзитетима и удружењима, на повезивању теорије и праксе, различитим облицима *partnership*-а, развоју свести о значењу и значају културне баштине код свих узраста. За младе приправнике, оне који су тек запловили музејским водама, школа омогућава дводневну припрему за испит за кустоса пружањем додатне професионалне едукације.

Када се могло помислити да су све могућности рада школе исцрпене, мр Тања Роженбергар Шега истакла је још један њен смер – оријентацију на феномене урбане етнологије. Тако је радионица посвећена „Згодама таксиста“ одржана последњих дана јуна 2009. године. Одличан динамичан и проактиван наступ Андреје и Тање употпуњен је кратким спотовима о реконструкцији музејске зграде, о Цељу некад и сад, виртуелној шетњи кроз сталну поставку. Све у свему, показале су значај идеје и доказале да је заједничким тимским радом (у њиховом Музеју је запослено свега 19 људи) свака визија остварива.

Прву дужу паузу искористили смо за обилазак нове сталне поставке Галерије матице српске. У освеженом амбијенту с пријатним колоритом смештена су најзначајнија дела националне уметности од 18. до 20. века која се

¹ Поменута, назовимо је, дефиниција, присутна је у готово свакој анализи савременог музејског деловања (Kotler, Van Mensch). Нажалост, у Србији се, већином од стране искуснијих колега, још увек превиђа њен изузетан значај за модеран мултифункционални ангажман музеја, па с њом најтемељитије остају упознати млади приправници током припрема за полагање испита за кустоса где је сусрећу кроз обавезну литературу.

чувају у Галерији и о којима она води бригу. Легенде на енглеском језику и модерна технолошка решења која прате поставку чине је атрактивном и приступачном а истовремено ангажују посетиоца у тумачењу исте.

Иако спречен да лично присуствује скупу проф. др Драган Булатовић с Одељења за историју уметности Филозофског факултета у Београду потрудио се да, путем презентације снимљене камером, јасно и концизно саопшти своје излагање о студијама баштине Одељења за историју уметности. Излажући о „музеју као економији жеље“ професор излаже о историјским и савременим облицима трансформације представљања као и о њиховом потврђивању управо у распаљивању жеље баштиника о чијој слици прошлости води бригу институција музеја.

Први дан скупа завршен је презентацијом српског превода радне верзије „Европског приручника описа музејских професија“ доступног на Интернет адреси www.ictor.icom.museum под *projects*. Након оригиналне верзије на енглеском, немачком и француском језику објављене на Интернету у пролеће 2008. године, стручну јавност у Србији посебно може да обрадује податак да је српска верзија већ доступна. Документ чији је циљ да професионализује и побољша квалитет рада у музејима на националном и интернационалном нивоу од изузетног је значаја и као доказ да је основа доброг музејског рада тимски рад под координацијом директора институције.

Следећи дан започео је излагањем др Ненада Радића са Семинара за студије баштине Одељења за историју уметности Филозофског факултета у Београду. Он је присутнима пренео своја искуства из Музеја историје Југославије где је радио као кустос ликовне збирке Јосипа Броза Тита. Вишегодишње непостојање сталне поставке и отварање Музеја, практично на иницијативу многобројних туриста, оживело је Музеј и на светлост дана изнело предмете везане за Јосипа Броза, неке и по први пут. Указујући на процес потраге за сопственим идентитетом у којем се Музеј налази и његово представљање путем скоријих изложби посвећених појединачним збиркама (археолошка, ликовна...) или Титовој харизми, Радић је нарочито истакао изложбу *Титове Нове године* која је, према његовом мишљењу, у потпуности потврда идентитета савременог историјског музеја.

Право освежење унела је млада Светлана Јевтовић из *Центра „Помпиду“* у Паризу излажући актуелне париске трендове и тенденције. Подсетила нас је да париски Лувр са 8 милиона посетилаца годишње, као најпосећенији музеј у свету, и даље активно ради на анимирању и привлачењу посетилаца. Од средине 20. века осавремењивање Лувра кретало се у два правца: путем увођења савремене уметности кроз повремене поставке као и трајним декорима музеја. Идеја таквог концепта, поново актуализованог од 2001. године, је да савремена уметност оживљава у традиционалним архитектонским здањима, док се истовремено, путем савремених садржаја публици приближавају класичне колекције.

О историјату, детаљним карактеристикама и осавремењивању сталних поставки *Националне галерије Словачке* чије се изложбене поставке налазе

и у дворцу *Страшки*, замку *Зволн* и галерији у *Пезиноку* говорила је др Ива Паштрнакова с Катедре ликовног васпитања Педагошког факултета у Братислави. А да су веома успешне реализације могуће и на домаћем терену показале су, након ње, и домаћице скупа из Галерије Матице српске, мр Тијана Палковљевић и Снежана Мишић које су, у сарадњи са др Симоном Чупић са Семинара за студије модерне уметности с Филозофског факултета, изнеле своја искуства у раду на реконструкцији и адаптацији објекта, као и ток постављања сталне поставке у Галерији Матице српске од идеје до реализације. Нагласак је стављен на чињеницу да је циљ постигнут излагањем мањег броја експоната (пре свега помоћу дела од изузетног и великог значаја) у односу на претходну сталну поставку, као и комуникативношћу поставке, њеном агресивнијом промоцијом, при чему је текстуалним легендама и савременим аудио-визуелним средствима (touchscreen, ТВ-плазма) публици дата могућност да, без помоћи водича, разуме поставку. Да се на овом неће зауставити, креативни млади тим је потврдио већ припремљеним планом рада за период 2009–2012. године.

Али да би изложени радови на новој сталној поставци Галерије Матице српске засијали у свом пуном сјају неопходан је био и сложен и напоран рад конзерваторског тима. Задатак да присутнима приближи ту специфичну проблематику имала је начелница Одељења за конзервацију и рестаурацију Галерије Матице српске Даниела Королија-Црквењаков. Посао конзерватора-рестауратора је сложен и, према њеним речима, док су кустоси амбасадори колекције и њеног значаја и значења, конзерватори су заступници самих радова и дужност им је да упозоре на ограничења које сама материја и техника артефакта поставља пред императивом њиховог очувања за будуће генерације. Сложеност конзерваторског посла на припреми нове сталне поставке Галерије Матице српске састојала се у томе да се утврди да ли су и у којој мери поједини радови већ били обухваћени претходним конзерваторским интервенцијама. Свакој изложеној колекцији приступало се на другачији начин; колекције из 18. и 19. века имале су своје специфичности, док су сасвим другачије природе били проблеми с колекцијом радова из 20. века. Ревизија стања радова из сталне поставке била је прилика да се, у оквиру расположивих могућности, она и додатно проуче, да се сакупе неки нови подаци, посебно данас када је то омогућено новим технологијама. За сталну поставку Галерије Матице српске осмишљен је и спроведен нови систем вешања слика на дрвету, изложбене сале су опремљене уређајима за мерење влаге и температуре амбијента, уграђени су елементи који смањују неке од фактора ризика: реконструисане су спољашње ролетне на прозорима и уграђене роло завесе које стварају дифузно дневно осветљење и смањују загревање кроз прозоре. На крају, Даниела Королија-Црквењаков је нагласила да без људи, времена и финансија који представљају три основна фактора који захтевају одличну координацију и управљање нема успешног рада.

Беспрекорном организацијом и координацијом скупа, уз одличан избор предавача, уз један савршен баланс искуства и знања, идеја и визија, органи-

заторке су заслужиле све похвале. А сви они који су овако сјајан скуп ипак пропустили добили су другу шансу. Излагања су објављена су у Зборнику Семинара за студије модерне уметности Филозофског факултета у Београду V-2009.

Списак излагача и тема:

Проф. др Lynne Teather, Универзитет у Торонту
Савремена музеолошка пракса сталних поставки

Мр Андреја Рихтер, Музеј савремене историје, Цеље
Трансформација музеја – од Музеја револуције до Музеја савремене историје и Школа музеологије Музеја савремене историје у Цељу

Проф. др Драган Булатовић, Семинар за студије баштине Одељења за историју уметности, Филозофски факултет у Београду
Музеј као економија жеље

Александра Стефанов, Галерија Матице српске
Европске препоруке описа музејских професија – превод
Др Ненад Радић, Семинар за студије баштине Одељења за историју уметности, Филозофски факултет у Београду
Сталне поставке

Мр Тања Роженбергар Шега, Музеј савремене историје, Цеље
Стална поставка Музеја савремене историје у Цељу

Светлана Јевтовић, Школа Лувра
Увођење савремене уметности у Лувр. Жорж Брак и Анселм Кифер – два примера савременог декора палате

Др Ива Паштрнакова, Национална галерија Словачке
Сталне поставке у Националној галерији Словачке

Мр Тијана Палковљевић, Галерија Матице српске
Идејни концепти формирања сталних поставки Галерије Матице српске и Стална поставка 18. века

Снежана Мишић, Галерија Матице српске
Стална поставка 19. века у Галерији Матице српске

Др Симона Чупић, Семинар за студије модерне уметности, Филозофски факултет у Београду

Стална поставка 19. века у Галерији Матице српске

Даниела Королија-Црквењаков, Галерија Матице српске

Улога конзерватора у припреми сталних поставки

Татјана Микулић